

ТЕМА: ОРГАНІЗАЦІЯ СТРИЖЕННЯ ОВЕЦЬ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВОВНИ

1. План проведення стриження овець.
2. Методи стриження.
3. Класифікування, пакування і організація продажу вовни.

1. План проведення стриження овець.

Стриження овець — найбільш відповідальний виробничий процес у вівчарстві. Від його організації та проведення залежить якість вовни, а отже, результат роботи вівчарів протягом року. Щоб запобігти втратам вовни і зниженню її якості, потрібно правильно визначати строки стриження, які залежать від природно- кліматичних умов і породи овець.

Наприклад:

- *тонкорунних і напівтонкорунних овець, які мають однорідну вовну, стрижуть один раз — у травні — червні,*
- *грубововних — двічі: навесні і восени;*
- *овець романівської породи стрижуть зазвичай тричі на рік;*
- *молодняк, призначений для реалізації на м'ясо, стрижуть за два місяці до його реалізації, щоб вовна на ньому встигла відрости на 2 — 3 см і овчина відповідала вимогам хутрової чи шубної.*

Не можна запізнюватись зі стриженням, оскільки грубововні вівці в сезон линяння втрачають багато вовни, а в тонкорунних і напівтонкорунних вона звалюється і дуже засмічується бур'янами, що знижує її якість. Особливо важливо вчасно постригти маток, оскільки нестрижені погано пасуться, втрачають вгодованість і до осіменіння приходять невідповідними.

За правильної організації стриження овець триває у господарстві 10 — 15 днів.

Готуючись до стриження, не пізніше як за місяць до його початку в господарстві складають план стриження, в якому зазначають календарні строки, місце стриження, кількість стригалів і підсобних робітників, потребу в інвентарі та обладнанні (електростригальні та гострильні

апарати, відра, тази, рукомийники, рушники, тара для пакування вовни, преси, фарба і трафарет для маркування кіп, ваги для зважування рун і кіп).

До початку стриження овець треба правильно підготувати стригальний пункт. Стригальний пункт має бути забезпечений протипожежним обладнанням (вогнегасники, бочки з водою, ящики з піском, відра, багри, вологий брезент). У плані стриження овець передбачають також організацію і проведення профілактичного купання їх. Складають графік надходження овець на стриження по отарах.

Якщо в господарстві більш як 5 тис. овець, слід мати типовий стригальний пункт з комплектом технологічного обладнання, яке дає змогу повністю механізувати працю робітників, зайнятих на стриженні. **Якщо такого пункту немає, під нього потрібно на час стриження обладнати кошару, в якій утримується молодняк.** З неї видаляють гній, дезінфікують приміщення, білять, установлюють спеціальне обладнання. **У кожному стригальному пункті мають бути приміщення для стриження овець та класирування вовни, навіс для утримання овець перед стриженням, система базів для стрижених і нестрижених овець.**

Для стригалі підбирають просторе, світле, сухе приміщення з доброю природною або штучною вентиляцією. Якщо господарство має багато овець і для стриження обладнується один укрупнений стригальний пункт, його потрібно розміщувати в такому місці, щоб зручно було підганяти отари і поряд були водопій, пасовище і приміщення для укриття овець від негоди в перші дні після стриження. Обладнання встановлюють так, щоб можна було створити максимум зручностей для стригалі, класирувальника та інших робітників. На пунктах лінії руху овець і вовни не повинні перетинатися. Базис для нестрижених і стрижених овець розміщують поруч із робочим місцем стригалів. Ваги для зважування рун установлюють поряд із конвеєром для рун і з класирувальним столом. Це дає змогу запобігти великим переходам при подаванні рун на зважування і класирування.

Овець до стриження готують за 1 — 1,5 місяця: випасають на добрих пасовищах, щоб підвищилась їхня вгодованість, оскільки тварини з низькою вгодованістю і сухою нежиропітною вовною важко стригти — утворюється багато січі, бувають порізи шкіри, вовна має низьку якість. У період підготовки до стриження підстригають брудну вовну на хвості, задній частині ніг і голови. За 24 год до стриження припиняють годівлю овець, протягом 12 год не дають води. Стриження овець з наповненим шлунком призводить до значного забруднення вовни калом і сечею, у тварин може навіть статися заворот кишок.

Не можна стригти овець з мокрою вовною, оскільки під час зберігання така вовна можна нагріватися, навіть самозайматися і втрачати свої цінні якості. Щоб запобігти впливу на вовновий покрив тварин дощу й роси, на ніч перед стриженням їх заганяють до закритого приміщення.

Насамперед стрижуть овець з гіршою якістю вовни, щоб стригалі мали змогу набутися навичок, потім — маток, у яких ще не відлучені

ягнята, молодняк, валахів, баранів-плідників. Якщо в отарі є вівці з тонкою і грубою вовною, стрижуть передусім грубововних, аби вони не полиняли, потім — помісних і наприкінці — тонкорунних овець, у яких немає линьки. Перед стриженням тонкорунних овець стригальний пункт ретельно прибирають, щоб не засмічувалася тонка вовна грубим волосом.

2. Методи стриження.

Тривалість і якість стриження залежать від методу його проведення і кваліфікації стригалів.

У вівчарстві нашої країни застосовують два методи стриження:

✓ *швидкісний*

✓ *на стелажах.*

*Найбільш поширене стриження на стелажах (робоче місце стригаля влаштовується на спеціальних столах з висотою 0,6 — 0,8 і шириною 1,5 м та різною довжиною). Овець для стриження подає підсобний робітник, стригаль вкладає їх на столі на лівий бік спиною до себе і стриже спочатку груди й черево, потім — задні та передні ноги і правий бік. Перевернувши вівцю на правий бік, він зістригає довгими рухами машинки вовну з лівого боку за хребет. **Протягом робочого дня цим методом стригаль обстригає 30 — 40 овець. Застосування швидкісного методу стриження дає змогу скоротити кількість робітників** оскільки стригаль сам бере вівцю (рис. 1). Продуктивність його праці при цьому підвищується до 50 — 60 голів за зміну. **Кращі стригалі- швидкісники обстригають 80 — 100 голів за зміну і більше, затрачаючи на стриження однієї вівці 2,5 — 3 хв. Чемпіони світу зі швидкісного методу стриження обстригають одну вівцю за хвилину.** Швидкісний метод ґрунтується на знанні анатомії овець.*

***Швидкісним методом тварин стрижуть на підлозі.** Вівцю садять на крижі спиною до стригаля так, щоб задніми ногами вона не відчувала підлоги. Стригаль фіксує її ногами і вільною від машинки рукою.*

Стриження він починає з черева і задніх ніг, потім рухом машинки знизу вгору обстригає вовну від грудей до підборіддя. Після цього стриже голову, шию, передні ноги і, вклавши вівцю на правий бік, швидкими рухами на повний захват машинки стриже лівий бік, виходячи за хребет.

Рис. 1. Стриження вівці:

а — черева;

б — внутрішнього боку задніх ніг;

в — заднього боку лівої задньої ноги;

г — крупа і хвоста;

д — голови;

е — шиї;

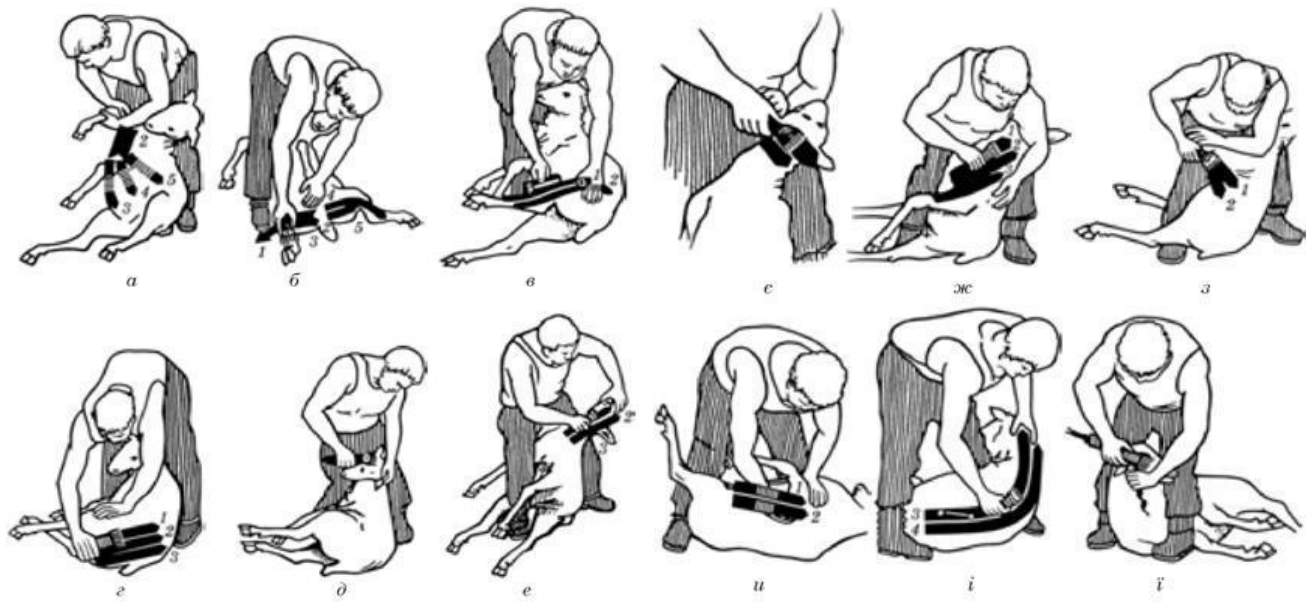
є — потилиці;

ж — лівого боку шиї;

з — лівого плеча;

и — лівого боку;

і — довгі проходи; ї — закінчення стриження голови

Потім садить вівцю на крижі і обстригає рухами згори донизу правий бік. Після закінчення стриження вівцю відправляють на баз для стрижених овець.

У різних зонах і областях швидкісний метод застосовують по-різному. Він забезпечує високу якість роботи, проте потребує високої кваліфікації і міцного здоров'я стригаля.

Нині вітчизняні й зарубіжні вчені працюють над тим, щоб використовувати для стриження овець лазерні установки або спеціальні хімічні препарати (циклофосфамід), які спричинюють линяння тварин, при цьому вовну збирають, використовуючи попони для овець.

Важливим у процесі стриження є контроль за його якістю, облік і зважування рун, організація праці всіх категорій робітників, зайнятих на стриженні.

Щоб домогтися високої якості стриження, потрібно оплату праці стригалів поставити в залежність від якості зняття вовни з вівці. На стригальному пункті треба щодня вести облік індивідуально по кожному стригалю: скільки голів обстрижено, скільки отримано вовни, якої якості, як проведено стриження, скільки допущено на руні розривів, наявність у ньому січки, порізів на вівці. Щодня підводять підсумки роботи пункту, щоб усунути виявлені недоліки.

Овець після стриження оглядають, підрізають, якщо потрібно, відрослий зайвий копитний ріг, змащують креоліном або іншими дезінфікуючими речовинами порізи, спричинені стриженням.

На пасовище овець виганяють наступного дня після стриження. В день стриження їх годують і напувають у приміщенні поряд із стригальним пунктом. **Обстрижених овець протягом першого тижня оберігають від переохолодження та сонячних опіків, тому не відганяють далеко від приміщень і тіньових наметів, щоб у разі потреби вони мали змогу укритися**

від негоди або пекучого сонця. Після стриження овець купують для профілактики вольфартіозу й корости.

3. Класирування, пакування і організація продажу вовни.

Зстрижену з кожної вівці вовну (руно) конвеєром чи вручну подають на ваги, а звідти — на класирування.

Класирування - в межах кожного виду вовни (мериносова, кросбредна, цигайська та ін.) руна поділяють на групи за найменуванням (рунністю): вовна основного сорту, пожовтіла, 58 — 56-ї якості (в тонкій), неоднорідна (в напівтонкій), базова, звалок, тавро, кольорова, обніжка, клюнкер.

Руно розділяють у такій послідовності:

- ✓ спочатку відбирають клюнкер (пучки вовни, зчеплені з твердими частинками бруду),
- ✓ потім обніжку (руно витрушують на решітчастому столі для видалення пере-стрижки і коротких пучків вовни, які провалюються крізь отвори під стіл),
- ✓ далі відбирають забруднені частини руна (базова),
- ✓ звалок, тавро, кольорову та невирівняну вовну (58 — 56-ї якості у тонкій),
- ✓ неоднорідну — в напівтонкій).

Решту вовни поділяють на пожовтілу (якщо вона є) і основного сорту (якщо вона залишилася після відокремлення пожовтілої). Вовну основного сорту і пожовтілу поділяють за тониною, довжиною і станом.

За тониною однорідну вовну (основну й пожовтілу) поділяють на сім сортів (табл. 1).

Таблиця 1. Нормативні вимоги до сортів однорідної вовни за тониною

Показник тонини, якість	Норматив тонини, мкм	Позначення для маркування
70 і вище	20,5 і менше	70
64	20,6 – 23,0	64
60	23,1 – 25,0	60
58 – 56	25,1 – 29,0	58 – 56
50	29,1 – 31,0	50
48 – 46	31,1 – 37,0	48 – 46
44	37,1 і більше	44

Залежно від довжини штапелю (штапелеподібної косиці) однорідну вовну (основну й пожовтілу) поділяють на чотири сорти (табл. 2).

Таблиця .2. Нормативні вимоги до сортів однорідної вовни за довжиною штапелю

Вид вовни	Довжина вовни за сортами, мм			
	I	II	III	IV
Тонка: мериносова і немериносова	70 і більше	Менше 70 до 50	Менше 50 до 40	Менше 40 до 25
Напівтонка: кросбредна	90 і більше	Менше 90 до 70	Менше 70 до 55	Менше 55 до 25
цигайська і напівтонка помісна	70 і більше	Менше 70 до 55	Менше 55 до 25	—

Стан вовни визначають за багатьма ознаками, серед яких найважливішими є: міцність, засміченість, пожовтіння, зваленість, забрудненість, наявність міток різних фарб тощо.

Вовну кожного сорту за результатами класифікування з частковим поділом рун забирають із класифікувального столу й розміщують у тимчасових лабах. Коли загальна кількість вовни першого сорту досягає можливої маси одного паку (близько 100 кг), вовну пресують, паки маркують, зважують і тимчасово зберігають чи реалізують.

За конкретних ринкових ситуацій реалізаційну ціну немитої вовни встановлюють за даними класифікування й відсотком виходу чистого волокна, а чистої — тільки за результатами класифікування.

Вихід чистого волокна визначають лабораторним методом за зразками вовни (100 — 200 г), які відбирають трафарет-сіткою під час класифікування від кожного 20 — 30-го руна.

Питання для самоконтролю:

1. Які бувають методи стрижень овець?
2. Що таке класифікування вовни?
3. За якими ознаками визначають стан вовни?
4. Як відбувається пакування вовни?

